

sparekøbsbanken

Basel II PILAR III

31.12.2008

Innholdsfortegnelse

1	BASEL II – NYE KAPITALDEKNINGSREGLER	3
1.1	Introduksjon til nye kapitaldekningsregler.....	3
2	ANSVARLIG KAPITAL OG KAPITALKRAV	4
2.1	Ansvarlig kapital	4
2.2	Kapitalkrav	5
3	STYRING OG KONTROLL AV RISIKO.....	6
3.1	Innledning.....	6
3.2	Organisering og ansvar.....	7
3.3	Risiko- og kapitalstyring.....	7
4	RISIKOOMRÅDER UNDER PILAR 1.....	8
4.1	Kredittrisiko - Standardmetoden.....	8
4.2	Operasjonell risiko – Basismetoden	13
4.3	Egenkapitalposisjoner utenfor handelsporteføljen.....	13
4.4	Renterisiko utenfor handelsporteføljen.....	14
5	ØKONOMISK KAPITAL (PILAR II).....	15
5.1	Innledning om metodevalg ved beregning av økonomisk kapital	15
5.2	Kredittrisiko	15
5.3	Likviditetsrisiko	16
5.4	Markedsrisiko	16
5.5	Forretnings-, omdømme- og strategisk risiko	17
6	OPPSUMMERING	17

1 BASEL II – NYE KAPITALDEKNINGSREGLER

1.1 Introduksjon til nye kapitaldekningsregler

Dette dokumentet gir en presentasjon av risiko- og kapital situasjon i **SPARESKILLINGSBANKEN**. Dokumentet skal dekke de spesifikke krav om offentliggjøring av finansiell informasjon (Pilar III) som pålegges banken i nytt kapitaldekningsregelverk (Basel II).

Det nye kapitaldekningsregelverket baseres på tre pilarer:

Pilar I: Minimumskrav til ansvarlig kapital

De metodene som banken bruker ved beregning av minimumskravene for henholdsvis kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko er vist i figuren nedenfor

Type risiko	Valgt metode
Kredittrisiko	Standard
Markedsrisiko	Standard
Operasjonell risiko	Basis

Pilar II: Vurderingen av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging

Banken skal ha en prosess for å vurdere samlet kapitalbehov i forhold til risikoprofil samt en strategi for å vedlikeholde sitt kapitalnivå. Tilsynsmyndighetene skal overvåke og evaluere bankens interne vurdering av kapitalbehov og tilhørende strategi. Tilsynet skal sette i verk passende tiltak dersom de ikke anses prosessen for å være tilfredsstillende.

Pilar III: Institusjonenes offentliggjøring av informasjon

Formålet med Pilar III er å supplere minimumskravene i Pilar I og den tilsynsmessige oppfølgingen i Pilar II. Pilar III skal bidra til økt markedsdisiplin gjennom krav til offentliggjøring av informasjon som gjør det mulig for markedet, herunder analytikere og investorer, å vurdere bankens risikoprofil og kapitalisering samt styring og kontroll.

Informasjonen skal offentliggjøres og oppdateres minimum årlig. For øvrig er banken pålagt å offentliggjøre informasjon som anses egnet til å påvirke beslutningen til brukere av informasjonen i forbindelse med økonomiske forhold, senest 30 dager etter at banken er eller burde vært klar over forholdet. Informasjonen skal offentliggjøres på Internett, og skal være tilgjengelig i minst fem år fra tidspunkt for offentliggjøring.

Banken inngår ikke i rapporteringspliktig konsern slik at all rapportering er på banknivå.

2 ANSVARLIG KAPITAL OG KAPITALKRAV

Bankens ansvarlige kapital består kun av kjernekapital. Ved beregning gjelder fradrag, tillegg og begrensninger i forhold til kapitalforskriftens definisjoner. Alle tall oppgis i hele tusen.

2.1 Ansvarlig kapital

Beregningsgrunnlag, ansvarlig kapital og kapitaldekning pr. 31.12.2008.

Ansvarlig kapital:	Beløp
Sparebankens fond	592.577
Gavefond	3.000
Sum balanseført egenkapital	595.577
Fradrag:	
Overfinansiering pensjonsforpliktelser	-4.840
Fradrag ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-3.349
Sum fradrag	-8.189
Kjernekapital	587.388
Tilleggskapital	0
Netto ansvarlig kapital	587.388
Risikoveid beregningsgrunnlag:	
Kredittrisiko	2.897.993
Operasjonell risiko	224.643
Markedsrisiko	0
Fradrag i beregningsgrunnlaget:	
Nedskrivning grupper av utlån	-6.200
Fradrag ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-3.349
Sum fradrag	-9.549
Totalt beregningsgrunnlag	3.113.087
Kapitaldekning	18,87 %

2.2 Kapitalkrav

Minimumskrav til ansvarlig kapital under Pilar I

Engasjementskategorier:	Beløp
Stater og sentralbanker	0
Lokale og regionale myndigheter	0
Offentlig eide foretak	0
Multilaterale utviklingsbanker	0
Internasjonale organisasjoner	0
Institusjoner	2.675
Foretak	45.223
Massemarkedsengasjementer	1.696
Pantsikkerhet i bolig- og næringseiendom	140.829
Forfalte engasjementer	142
Høyrisiko-engasjementer	0
Obligasjoner med fortrinnsrett	0
Andeler i verdipapirfond	2.577
Øvrige engasjementer	38.698
Kapitalkrav kredittrisiko	231.840
Kapitalkrav markedsrisiko 1)	0
Kapitalkrav operasjonell risiko 2)	17.971
Fradrag i kapitalkrav	-764
Totalt kapitalkrav	249.047

- 1) Banken har ikke engasjementer som medfører kapitalkrav for markedsrisiko.
- 2) Banken benytter basismetoden for beregning av krav til ansvarlig kapital som skal dekke den operasjonelle risiko. Beregningsgrunnlaget i basismetoden er 15 % av gjennomsnittlig inntekt ved regnskapsårets slutt de tre siste år multiplisert med 12,5. Inntektsposter som medtas i beregningsgrunnlaget følger av § 42-1 (3) i kapitalforskriften.

3 STYRING OG KONTROLL AV RISIKO

3.1 Innledning

God risiko- og kapitalstyring er et sentralt virkemiddel i bankens verdiskapning. Styret i **SPARESKILLINGSBANKEN** har en målsetting om at bankens risikoprofil skal være lav til moderat.

Banken har ved utarbeidelse av styringsdokumenter tatt utgangspunkt i Kredittilsynets moduler på de ulike områder.

Risiko- og kapitalstyringen i **SPARESKILLINGSBANKEN** tar utgangspunkt i overordnet strategi hvor ønsket risikonivå er angitt. Det er videre utarbeidet delstrategier og policydokument for de ulike risikoområder i banken. Strategidokumentene revurderes minst årlig i sammenheng med bankens strategiprosess.

I forbindelse med risikostyringen og intern kontroll gjennomgås alle deler av bankens virksomhet. Med utgangspunkt i risikoen knyttet til den enkelte del av virksomheten iverksettes nødvendige kontrolltiltak for å forsvisse oss om at arbeidsprosesser og rutiner utføres innenfor en akseptabel risiko.

Banken eksponeres for ulike typer risiko. De viktigste er:

Kredittrisiko	Er risikoen for tap som følge av at kunder eller andre motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser og at stilte sikkerheter ikke dekker utestående fordringer.
Likviditetsrisiko	Er risikoen for at banken ikke er i stand til å oppfylle sine forpliktelser og/eller ikke evner å finansiere økning i eiendeler, herunder ønsket vekst, uten vesentlige økte kostnader.
Markedsrisiko	Er risikoen for tap som følge av endringer i markedspriser på aksjer, renteinstrumenter og valuta.
Operasjonell risiko	Er risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.
Strategisk risiko	Er risikoen for tap som følge av feilslåtte strategiske beslutninger.
Forretningsrisiko	Er risikoen knyttet til uventede inntekts- og kostnadssvingninger og risikoen kan være knyttet til konjunktursvingninger eller endret kundeadferd.
Renommé risiko	Er risikoen for svikt i inntjening og/eller tilgang på funding på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet.

3.2 Organisering og ansvar

Risikostyringsfunksjonen bør være organisert slik at den sikrer gjennomføringen av bankens retningslinjer for risikoprofil og styring av risiko. Ansvar for og gjennomføring av bankens risikostyring og kontroll er delt mellom bankens styre, ledelse og operative enhet.

Styret

Bankens styre skal godkjenne og regelmessig vurdere retningslinjer for å påta banken risikoer. Styret skal fastsette de overordnede rammer, gi fullmakter og sørge for at det utarbeides retningslinjer for risikostyringen i banken, herunder etiske retningslinjer. Styret har ansvar for sørge for at banken er tilstrekkelig kapitalisert ut fra regulatoriske krav, samt påse at banken har en ansvarlig kapital som er tilstrekkelig ut fra ønsket risiko og bankens virksomhet.

Adm. banksjef

Har ansvaret for implementering av risikostyringen og at risikoeksponeringen overvåkes og rapporteres til styret. Adm. banksjef er videre ansvarlig for delegering av fullmakter.

Avdelingsledere

Den enkelte leder skal ha nødvendig kunnskap om vesentlige risikoforhold innenfor eget område, og avdelingsledere har ansvar for å styre risiko og sikre god intern kontroll innenfor egen avdeling i tråd med bankens vedtatte risikoprofil.

Revisor

Banken har ikke intern revisjon, så bankens eksterne revisor utarbeider årlig en uavhengig bekreftelse av bankens av risikostyring og intern kontroll.

3.3 Risiko- og kapitalstyring

Strategisk målbilde

Risiko- og kapitalstyringen i **SPARESKILLINGSBANKEN** tar utgangspunkt i det risikonivået slik det framkommer i bankens overordnede strategidokument samt overordnede rammer, fullmakter, instruksjoner og etiske retningslinjer.

Risikostrategier

Gjennom risikostrategiene fastsetter styret ønsket risikoprofil ved etablering av rammer og måltall for de ulike risikoområdene. Strategidokumentene oppdateres minimum årlig.

Risiko

Identifisering og styring av risiko er en kontinuerlig prosess som er integrert i både strategi- og budsjettprosessen. Vesentlige risikoer skal om mulig kvantifiseres gjennom forventet tap og med tilhørende behov for økonomisk kapital både under en normalsituasjon og under stresstesting.

Stresstesting

I forbindelse med vurdering av kapitalbehov gjennomføres stresstester for å analysere hvordan negative hendelser påvirker resultatet, balansen og kapitaldekningen i banken. Stresstestene gjennomføres på områdene kreditt, likviditet og marked.

Kapitalstyring

En aktiv kapitalstyring er viktig for å sikre banken soliditet over tid. Dette gjøres ved å framskrive bankens finansielle utvikling de neste tre år fram i tid, og der det tas hensyn til et alvorlig økonomisk tilbakeslag over minimum tre år. Ut fra en slik analyse vil bankens ledelse og styre ha et grunnlag for å vurdere kapitalbehovet framover.

Oppfølging, overvåking og rapportering

Alle avdelingsledere er ansvarlig for den daglige risikostyringen innenfor eget ansvarsområde, og de skal påse at risikoeksponeringen er innenfor de rammer som er besluttet av styret og adm. banksjef.

Compliance (etterlevelse)

Banken er opptatt av å ha gode prosesser for å sikre etterlevelse av lover, forskrifter, standarder og interne retningslinjer.

Den overordnede risikoeksponeringen og risikoutvikling følges opp gjennom periodiske rapporter til styret.

4 RISIKOOMRÅDER UNDER PILAR 1

4.1 Kredittrisiko - Standardmetoden

Definisjon

Kredittrisiko defineres som risikoen for tap som følge av at kunder eller motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser og at stilte sikkerheter ikke dekker utestående fordringer.

Styring og kontroll

Kredittrisiko styres gjennom egne styringsdokumenter for kredittområdet og bevilgningsreglement.

Styret gjennomgår årlig bankens kredittstrategi og bevilgningsreglement for utlånsvirksomheten. Ut fra fastsatt kredittstrategi defineres bankens kredittpolicy og det fastsettes overordnede mål for eksponering knyttet til portefølje, bransje og enkeltkunder. Samlet danner dette grunnlaget for fastsettelse av ønsket risikoprofil. Gjennom bevilgningsreglementet delegeres kredittfullmakt til adm. banksjef og ass. banksjef innenfor visse rammer. Adm. banksjef har videre delegert bevilgningsfullmakter.

Kompetente medarbeidere som har analytisk evne og god innsikt i risikoelementer knyttet til kunden er en viktig forutsetning for at banken skal kunne styre risikoen i utlånsporteføljen. Det er avdelingsleder utlån som har ansvar for å sørge for at medarbeiderne innen kredittområdet har nødvendig kompetanseutvikling.

Det skal normalt ikke ytes kreditt der kunden ikke har to alternative muligheter for tilbakebetaling, dvs både tilstrekkelig betjeningsevne og sikkerhetsdekning. Bankens risikoklassifiseringssystem baserer seg derfor også på elementene økonomi og sikkerhet. Banken etterstreber å prise kredittrisiko for å oppnå best mulig risikojustert avkastning.

Bankens portefølje av rentebærende verdipapirer påfører også banken kredittrisiko. Styret gjennomgår årlig bankens markedsstrategi hvor det fastsettes rammer for eksponering i rentebærende verdipapirer.

Kreditteksponering

Tabellene nedenfor viser bankens totalengasjement mot kunder fordelt på engasjementstype og geografi. Løpetidstabell viser gjenstående løpetid for utlån, garantier og ubenyttet bevilgning. Alle beløp oppgis i hele tusen kroner.

Samlet engasjementsbeløp etter individuelle nedskrivninger og uten hensyn til eventuell sikkerhetsstillelse og engasjementenes gjennomsnittlige størrelse i løpet av perioden:

Gjennomsnittlig engasjementsbeløp er her definert som inngående beløp 2008 + utgående beløp 2008 delt på to.

	Utlån		Garantier		Potensiell eksponering	
	2008	Gj snitt	2008	Gj snitt	2008	Gj snitt
Primærnæringer	6.723	5.354	0	0		
Industri	13.387	9.016	250	125		
Bygg, anlegg og kraft	57.568	47.949	18.392	15.015		
Handel	57.931	81.149	13.599	9.894		
Service og personlig tjenesteyting	492.264	429.567	51.428	42.798		
Ikke fordelt	0	0	0	0	80.178	85.803
Sum næringskunder	627.873	573.035	83.669	67.832	80.178	85.803
Personkunder	4.420.697	4.247.551	138.415	112.758	279.423	256.576
Totalt	5.048.570	4.820.586	222.084	180.590	359.601	342.379

Brutto engasjementer fordelt på geografiske områder:

	Utlån	Garantier
	2008	2008
Egen kommune	3.969.841	185.256
Nabokommuner	321.985	16.158
Landet for øvrig	757.399	20.670
Totalt	5.049.225	222.084

Gjenstående løpetid for engasjementene:

Engasjementstype:	Uten forfall	Under 3 mnd	3 - 12 mnd	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Utlån til kunder	-6.855	61.171	146.829	1.282.568	3.558.657	5.042.370
Garantier		919	5.213	27.638	188.314	222.084
Ubenyttet bevilgning	359.651					359.651
Totalengasjement	352.796	62.090	152.042	1.310.206	3.746.971	5.624.105

Nedskrivninger på utlån og garantier

Utlån til kunder vurderes til amortisert kost. Etableringsgebyrer som belastes kunden ved låneopptak, resultatføres direkte ved opprettelsen av låneengasjementet. Alle engasjementer blir fulgt opp ved månedlig gjennomgang av restanselister og overtrekkslister. Tapsutsatte engasjementer samt misligholdte lån vurderes fortløpende, minimum en gang pr kvartal.

Et engasjement anses som misligholdt når kunden ikke har betalt forfalt termin på utlån innen 90 dager etter forfall, eller når overtrekk på rammekreditt eller innskuddskonti ikke er inndekket som avtalt innen 90 dager etter at rammekreditten ble overtrukket. Tapsutsatte lån er lån som ikke er misligholdt, men hvor kundens økonomiske stilling innebærer sannsynlighet for tap på et senere tidspunkt. Konstaterte tap på engasjementer er tap som regnes som endelige.

Individuelle nedskrivninger på lån foretas i de tilfeller det foreligger objektive bevis for verdifall. Verdifallet må være et resultat av en eller flere hendelser inntruffet etter første gangs bokføring. Nedskrivningen beregnes som differansen mellom utlånets bokførte verdi og nåverdien av estimerte framtidige kontantstrømmer, neddiskontert med lånets effektiv rente.

Vurdering av om det foreligger objektive bevis for verdifall skal foretas enkeltvis av alle utlån som anses som vesentlige. Vesentlige og spesielt utsatte engasjementer gjennomgås kvartalsvis. Når det gjelder vurdering av sikkerheter på panteobjekter ved individuelle nedskrivninger, verdsettes disse til antatt virkelig verdi på antatt tidspunkt for realisasjon eller egen overtagelse av sikkerheter.

Objektive bevis for at en gruppe av utlån har verdifall omfatter observerbare data som fører til en målbar reduksjon i estimerte fremtidige kontantstrømmer fra utlånsgruppen. Gruppevis nedskrivninger omfatter bankens vurdering av grunnlaget for verdifall på grupper av utlån med tilnærmet like risikoegenskaper, og ved vurdering av nedskrivning på grupper er bankens utlån delt i personkundemarkedet og bedriftsmarkedet.

Kreditt og forringelsesrisiko

Nedenfor fremkommer samlet engasjementsbeløp fordelt på misligholdte engasjementer og øvrige tapsutsatte engasjementer. Videre fremkommer oversikt over balanseførte og resultatførte tap inneværende år.

Misligholdte engasjement og øvrig tapsutsatte lån fordelt på kundegrupper og bransjer:

Bransje:	Misligholdte engasjement	Herav ind. nedskr	Øvrig tapsutsatte	Herav ind. nedskr
Primærnæring	0	0	0	0
Industri	0	0	0	0
Bygg/anlegg	0	0	0	0
Varehandel	0	0	0	0
Tjenesteyting	0	0	0	0
Sum Næring	0	0	0	0
Personmarked	1.230	282	1.463	373
Sum engasjement	1.230	282	1.463	373

Misligholdte og tapsutsatte engasjement fordelt på geografisk område:

	Misligholdte engasjement	Herav ind. nedskr	Øvrig tapsutsatte	Herav ind. nedskr
Kristiansand m/nabokommuner	1.230	282	1.463	373
Øvrige kommuner	0	0	0	0
SUM	1.230	282	1.463	373

Individuelle nedskrivninger fordelt på næring	
Bransje:	2008
Primærnæringer	0
Industri	0
Bygg, anlegg og kraft	0
Handel	0
Service og personlig tjenesteyting	0
Sum Næring	0
Personmarked	655
Sum engasjement	655

	Person-marked	Bedrifts-marked	Totalt
Individuelle nedskrivninger 2008:			
Individuelle nedskrivninger 01.01.	0	0	0
- Konstaterte tap i perioden	0	0	0
+ Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	0	0	0
+ Økning i nedskrivning på engasjementer hvor det tidligere er foretatt ind. nedskrivning	0	0	0
+ Nedskrivning på engasjementer hvor det tidligere ikke er foretatt ind. nedskrivninger	655	0	655
Sum individuelle nedskrivninger 31.12.	655	0	655

	Person-marked	Bedrifts-marked	Totalt
Guppenedskrivninger 2008:			
Gruppenedskrivninger 01.01.	0	0	0
+/- Periodens endring i gruppenedskrivninger	2.000	4.200	6.200
Sum gruppenedskrivninger 31.12.	2.000	4.200	6.200

Netto resultatført tap 2008:	Person- marked	Bedrifts- marked	Totalt
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	655	0	655
Amortiseringseffekt	10	0	10
+ Periodens endring i gruppenedskrivninger	2.000	4.200	6.200
+ Konstaterte tap på engasjementer som tidligere er nedskrevet	0	0	0
+ Konstaterte tap på engasjementer som tidligere ikke er nedskrevet	24	0	24
- Innbetalt på tidligere perioders konstaterte tap	-94	0	- 94
Sum tap på utlån og garantier	2.595	4.200	6.795

Netto resultatført tap fordelt på næring 2008:	Person- marked	Bedrifts- marked
Primærnæringer	0	0
Industri	0	0
Bygg, anlegg og kraft	0	0
Handel	0	0
Service og personlig tjenesteyting	0	0
Gruppenedskrivninger næring	0	4.200
Sum Næring	0	4.200
Personmarked	595	0
Gruppenedskrivninger personmarked	2.000	
Sum personmarkedet	2.595	0
Sum resultatført tap	2.595	4.200

Bruk av ratingbyråer

SPARESKILLINGSBANKEN anvender ikke ratingbyråer eller eksportkredittbyråer ved kapitalvurderingen.

Sikkerheter

Ved fastsettelse av kapitalkravet benyttes pant i bolig og fritidsbolig. Ved fastsettelse av forsvarlig verdigrunnlag legges 95 % av sikkerhetens markedsverdi til grunn.

Brutto engasjement med pant i bolig er på kr 4.557.217 hvorav kr 4.194.120 er godkjente sikkerheter etter gjeldende regelverk. Forfalte engasjementer etter regelverket er på kr 2.356 hvorav kr 2.200 er godkjente sikkerheter.

Motpartsrisiko for derivater

Banken har ikke derivater pr 31.12.08

4.2 Operasjonell risiko – Basismetoden

Definisjon

Operasjonell risiko er risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.

Styring og kontroll

Styring og kontroll av operasjonell risiko omfatter:

- Overordnet risikostyring og kontroll
- Operativ styring og kontroll

Bankens styring og kontroll med operasjonell risiko inngår som en viktig del bankens arbeid knyttet til risikostyring og intern kontroll. Sentralt i bankens overordnede styring og kontroll av operasjonell risiko er bankens årlige vurdering av strategiske risikoer og risikoer knyttet til de ulike forretnings- og støtteprosesser. Denne vurderingen danner grunnlaget for fastsettelse av kontrolltiltak relatert til de identifiserte risikoer.

Det operative ansvaret for styring og kontroll av operasjonell risiko og således også kvaliteten i bankens drift, ligger hos den enkelte linjeleder. Linjelederne avgir årlig en bekreftelse av internkontrollen der det rapporteres oppover i organisasjonen om statusen på internkontrollen innenfor den enkelte organisatoriske enhet. Bekreftelsen danner grunnlaget for forbedringstiltak på identifiserte områder.

4.3 Egenkapitalposisjoner utenfor handelsporteføljen

Banken har ikke handelsportefølje. Aksjer og andeler klassifiseres som øvrige omløpsmidler eller som anleggsmidler. Omløpsmidler vurderes som portefølje etter laveste verdis prinsipp. Anleggsmidlene nedskrives dersom virkelig verdi er lavere enn bokført verdi og verdifallet ikke ventes å være forbigående.

Aksjer og andeler pr 31.12.2008	Anskaffelses kost	Bokført verdi	Virkelig verdi
Omløpsportefølje, børsnoterte	4.889	2.347	2.347
Omløpsportefølje, unoterte	34.308	32.215	32.215
Anleggspportefølje, børsnoterte	6.682	6.682	5.948
Anleggspportefølje, unoterte	10.297	10.297	12.686
SUM aksjer og andeler	56.176	51.541	53.196
Netto realisert gevinst (+) / tap(-)		2.409	
Netto urealisert gevinst (+) / tap(-)		-3.751	

4.4 Renterisiko utenfor handelsporteføljen

Renterisikoen oppstår som følge av at de enkelte eiendels- og gjeldspostene har ulik gjenstående rentebindingstid, og bankens styre har vedtatt rammer for renterisikoen.

I **SPARESKILLINGSBANKEN** er renterisikoen knyttet til fastrenteinnskudd fra kunder, F-lån i Norges Bank og til obligasjonsbeholdningen. Bankens renterisiko er å anse som lav.

Netto renterisiko har utviklet seg slik gjennom året:

Renterisiko utenfor handelsporteføljen	Beløp
Renterisiko pr 01.01.	-141
Renterisiko pr 31.12.	-2.335
Endring i renterisiko 2008	-2.194

Negativt fortegn indikerer at banken tjener på en renteoppgang

5 ØKONOMISK KAPITAL (PILAR II)

5.1 Innledning om metodevalg ved beregning av økonomisk kapital

De metodene som **SPARESKILLINGSBANKEN** benytter ved beregning av kapitalkravene under Pilar I for henholdsvis kreditt, markeds- og operasjonell risiko er vist i figuren under:

Type risiko	Valgt metode
Kredittrisiko	Standard
Markedsrisiko	Standard
Operasjonell risiko	Basis

Med dette som bakgrunn har **SPARESKILLINGSBANKEN** valgt en noe enklere og mindre teoretisk metode for beregning av økonomisk kapital, hvor en kombinasjon av kvalitative og kvantitative vurderinger av de ulike risikoer som ikke inngår i minimumskravet legges til grunn.

Nedenfor gjennomgås de ulike risikoer og de elementer som vurderes i forbindelse med eventuell tilleggskapital. Vurderingene gjøres ut fra en normalsituasjon, og det lages fremtidsscenarioer knyttet til alvorlige økonomiske tilbakeslag over tid.

5.2 Kredittrisiko

Definisjon

Kredittrisiko defineres som risikoen for tap som følge av at kunder eller motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser og at stilte sikkerheter ikke dekker utestående fordringer.

Styring og kontroll

Styring og kontroll av kredittrisiko er beskrevet under punkt 4.1.

Motpartsrisiko er primært knyttet til utlåns- og garantiporteføljen, men også til verdipapirbeholdningen i obligasjoner, og til innskudd i andre finansinstitusjoner.

Restrisiko i kredittrisikoen er risikoen for at sikkerheter det tas hensyn til ved fastsettelse av kapitalkravet for kredittrisiko er mindre effektive enn forventet, og under dette punktet vurderes kapitalbehovet ut fra et verdifall på eiendommer på 30 %.

Kapitalbehov for konsentrasjonsrisiko i kredittrisikoen vurderes i forhold til geografiske forhold, store engasjement og næringer.

Det utføres stressscenarioer der bankens tapsprosent økes vesentlig over tid, og økonomisk kapital vurderes ut fra beregnet kapitalbehov.

5.3 Likviditetsrisiko

Definisjon

Likviditetsrisiko er risikoen for ikke å være i stand til å innfri sine forpliktelser eller ikke evne å finansiere eiendeler, herunder ønsket vekst, uten vesentlige økte kostnader.

Styring og kontroll

Styringen av likviditetsrisiko tar utgangspunkt i fastlagt strategi, og likviditetsrisiko styres på overordnet nivå etter en rekke parametre, hvor Kredittilsynets likviditetsindikator og innskuddsdekning er blant de vesentligste. Likviditetsindikatoren måler forholdet mellom bankens stabile finansiering og bankens illikvide eiendeler, mens innskuddsdekningen viser bankens innskudd i forhold til utlån.

Banken skal hovedsakelig finansiere sin virksomhet gjennom egenkapital og innskudd fra kunder. Det søkes å oppnå en innskuddstruktur med mange mindre innskudd da banken ikke skal gjøre seg avhengig av store enkeltinnskudd. Når det gjelder innlånskilder for øvrig legger banken vekt på diversifisering hvor så vel långivere, perioder og instrumenter inngår. Banken legger vekt på at likviditetsrisikoen skal være moderat.

Bankens likviditet

Innskudd fra kunder er bankens viktigste fundingkilde. Innskuddsdekningen, målt som innskudd i prosent av brutto utlån, var pr. 31.12.2008 på 93,8 %.

Til tross for urolighetene i finansmarkedene er likviditetssituasjonen tilfredsstillende.

Ved stresstesting av likviditetsområdet benyttes bankens månedlige likviditetsberegninger og kapitalbehovet fastsettes til det høyeste beløpet som beregningene viser av Ordinær drift med markedskrise og Drift med bankrelatert krise.

5.4 Markedsrisiko

Definisjon

Markedsrisikoen er risikoen for tap som skyldes endringer i rente, aksje-/verdipapirkurser og valutakurser. Markedsrisiko oppstår hovedsakelig i forbindelse med bankens investeringer i verdipapirer og som følge av fundingsaktiviteten, samt rente- og valutahandel.

Styring og kontroll

Markedsrisiko styres og overvåkes med bakgrunn i rammer vedtatt av styret og ihht gjeldende forskrifter. Markedsstrategien gjennomgås og revideres årlig.

I banken er markedsrisiko svært begrenset, med bakgrunn i:

- Banken har for det alt vesentligste både innskudd og utlån i flytende rente
- Bankens eksponering i egenkapitalmarkedet er ubetydelig
- Bankens transaksjoner i valuta er uvesentlig

Verdifall på bankens obligasjonsportefølje vil normal være knyttet til endringer i rentekurven, men vi har nå i løpet av høsten også sett at økning i spreaden på disse papirene har medført verdifall. Verdifallet på obligasjoner som ikke skyldes motpartsrisiko (inngår i kredittrisikoen) vurderes under kapitalbehovet på dette punktet.

Banken har relativt stor egenkapital, og det er også diverse andre ikke rentebærende posisjoner i balansen. Det beregnes et tapspotensiale ved 2 % parallellforskyvning over hele rentekurven som inngår i vurderingen av kapitalbehovet.

5.5 Forretnings-, omdømme- og strategisk risiko

Banken er eksponert mot følgende vesentlige risikoer i tillegg til de som er gjennomgått i det overstående.

Forretningsrisiko:

Denne risikoen defineres som uventede inntektssvingninger ut fra andre forhold enn kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- eller produktsegmenter og være knyttet til konjunktursvingninger og endret kundedadferd.

Renommérisiko:

Renommérisiko er risiko for svikt i inntjening og/eller kapitaltilgang som følge av sviktende tillit og omdømme i markedet.

Strategisk risiko:

Strategisk risiko handler om uventede tap eller sviktende inntjening på grunn av feilslåtte langsiktige strategiske avgjørelser, endringer i lover og regler, inntreden i nye markeder eller oppkjøp.

Kapitalbehovet knyttet opp mot disse risikoene vurderes hver for seg ut fra gitt forutsetninger.

6 OPPSUMMERING

Bankens styring og kontroll med risikoområdene inngår som en viktig del bankens arbeid med internkontrollen. Sentralt i bankens overordnede styring og kontroll er bankens årlige vurdering av strategiske risikoer og risikoer knyttet til de ulike forretnings- og støtteprosesser. Denne vurderingen danner grunnlaget for fastsettelse av kontrolltiltak relatert til de identifiserte risikoer slik at banken har en gjenværende risiko som er innenfor de fastsatte rammer.